СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНІЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 144. Джерзи Сіті, Н. Дж., вівторок, 23. червня. 1925. — VOL. XXXIII. No. 144. Jersey City, N. J., Tuesday, June 23. 1925. THREE CENTS

Масовий рух серед імігрантів за самостійностю Закарпаття.

НЮ ЙОРК, 21. червня. — Нині сполудня відбувся в Ставесент Гай Скул Карпато-руський Конгрес, котрий поклав собі за ціль запротестувати проти кривдження Українців зі Закарпаття чесько-словацьким урядом.

На конгрес зявилося коло дві тисячки делегатів зі стейтів Ню Йорку, Конетикату, Пенсилвенії, Ню Джерзі та других. Бесідники закидали чесько-словацькому урядови, що він не виконав своїх обіцянок, які він дав у сан-жерменськім договорі з 10. вересня 1919 року, де він обіцяв скликати осібний карпаторуський сойм та надати Закарпаттю широку автономію.

Конґрес рішив віднестися з протестом проти такого трактовання Закарпаття до аліянтських урядів та Ліґи Народів, та загрозив чесько-словацькому урядови, що коли не виконаеться постанов сан-жерменського договору, Закарпаття буде мусіло почати рух за повною независимостю краю.

КУЛИДЖ ЗАПОВІДАЄ НОВИЙ ПОХІД ЗА ПРОГИБІЦІЄЮ.

ВАШИНГТОН, 21. червня. — Президент Кулидж потвердив нові пляни федерального уряду щодо нової кампанії проти пачкарів та продавців алькоголічних напитків.

Уряд, як видно, з нового пляну, невдоволений тим, що дотеперішні заходи не давали ніяких наслідків, і тому він збираеться скріпити прибережну кампанію.

ЗНОВА ПІДНОСЯТЬ ПРЕТЕНСІЇ ДО ПІДБІГУНОВИХ КРАЇВ.

ВИНКЕСЕТ, Мейн, 19. червня. — Ґубернатор стейту Мейн, промовляючи на врочистім вечері в честь американського підбігунового подорожного Мекмидена, що виїзджае в дорогу в північні краї, дав йому право заткнути прапор стейту Мейн на кожду землю, які він відкрие на півночи, і в той спосіб обняти її в посіданне для сього стейту.

ҐАРНА ОБЛАВА.

НЮ ЙОРК, 19. червня. — Нюйорські прогибіційні урядники зробили нині в дільниці Бронксі одну ревізію в одного бутлеґера, яка дала урядови горівки вартости 29,000 долярів. Про склад горівки повідомив уряд якийсь безіменний лист.

КОМУНІСТИ НЕ ЯВЛЯЮТЬСЯ НА СУД ЮНІЇ.

НЮ ЙОРК, 19. червня. — Кравецькі юнії, котрі постановили судити своїх членів-комуністів за зроблене комуністичної демонстрації підчас свята 1. Мая в нюйорській опері, остерігають сих членів, що коли вони в трете не зявляться на суді, їх викинеться з юнії.

НЕБУВАЛА ОПЕРАЦІЯ.

НЮ ЙОРК, 19. червня. — Лікарі колеґії Лонґ Айленд доконали на 6-літній дівчині Дорі Фішталь небувалу операцію. Дівчина захоріла на запаленне легень, з котрого відтак розвинулася водна пухлина в серцевім мішочку. Лікарі вже стратили були надію на її виліченне та рахували години її життя. За радою головного лікаря шпиталю вони постановили доконати ризиковної операції та проколоти пухлину на серцевім мішочку. Операція вдалася, і дівчина, що збиралася нині на смерть, буде жити.

УРЯД ДУМАЄ РОЗСЛІДЖУВАТИ СМЕРТИ ВІД РАДУ.

НЮ ЙОРК, 19. червня. — Американський уряд заінтересувався смертями серед робітників і робітниць, працюючих коло раду, та постановив розслідити їх, щоби найти, яких средств забезпечення треба для охорони перед дальшими нещастями. Послідними часами уряд дістав вісім таких донесень про „радіові смерти".

ВИКОНАЛИ КАРУ СМЕРТИ.

ШИКАҐО, 19. червня. — Нині рано виконано в місцевій стейтовій вязниці кару смерти на Мурині Віліямі Самсі, котрого засуджено на смерть за подвійне вбийство. Вирок виконано через повішенне.

Межи свідками, які бачили страченне, була акторка Катерина Де Нуел, котра дісталася до салі свідків яко ґазетяр, перебравшися за мущину. Се такий перший случай, що жінка дивилася на страченне.

ШІСТЬ МІСЯЦІВ ЗА ПОБИТТЄ МАТЕРИ.

ҐАРФІЛД, Ню Джерзі, 19. червня. — Поліційний суд засудив на шість місяців вязниці 17-літного італійського іміґранта Джана Скіясу, котрого мати пізвала його за побиття.

ЛІКАР РАДИТЬ БИТИ ДІТИ МЕНЧЕ.

АТЛЕНТИК СИТІ, Ню Джерзі, 19. червня. — На зборах нюджерської лікарської палати виступив др. Джозеф Маркус з відчитом про вплив побоїв на дитину. Говорив він, що нинішні родичі бють дітий рішучо за богато. На його думку, родичі повинні бити дітий лишень за більші провини, якими він уважае жорстокість, злобу та брехливість.

ЗАБУДЬКУВАТИЙ ПРОФЕСОР.

НАШУА, Морт Гемшер, 19. червня. — В місцевім університеті Джорджа Вашинґтона відбувалося нині врочисте закінченне шкільного року й роздача свідоцтв. Межи точками врочистости була промова президента університету, професора Лунса. Коли прийшла черга на його промову, професора не було, і урочистість мусіла обійтися без його промови. Газетярі кинулися по місті за Лунсом, та найшли його, як він преспокійно [illegible]

УДАРТЕ В ВІЧЕВИЙ ДЗВІН, ДОПОМОЖІТЬ ГОЛОДНОМУ СЕЛУ.

Від місяців не бачить наш селянин хліба. Сам не мае чим поживитися і не мае зерна на весняний посів. Тепла зима і мишва знищила озимину. Лютий ворог донищує його податками і даниками та жде на його загибіль.

Громадяне. Не даймо загибати живому народови. Киньмося всі як оден до ратунку нації. Нехай прокинеться в ту страшну хвилю і найбільш заспаний кут, хай вдарить в вічевий дзвін і кличе нарід на пораду, на негайну допомогу нашому Голодуючому Рідному Селу.

Поратувати село — це наш святий обовязок, бо ратуючи село, ратуемо українську націю. Від того обовязку не може і не сміє відтягнутися буквально ні одна особа українського роду.

В першій мірі повинні взятися до цеї праці наші товариства і парохії по місцях, а дальше всі свідомі громадяне. Повинні скликувати віча і наради і представити народови голодове лихоліття в старім краю.

Коли бракуе Вам бесідника пишіть до Обеднання на адресу:

OBYEDNANNYE, 847 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

ГУМОРИСТИЧНА ПАРЛЯМЕНТАРНА ДЕБАТА ЗА БЛОХУ.

ЛОНДОН, 19. червня. — В англійській палаті послів прийшло до довгої дебати про блоху. Ходило при тім о її права, а саме о те, як її охоронити перед визиском.

До дебати прийшло з приводу проєкту закона проти жорстокости супроти звірят, уживаних для вистав і представлень. Коли вже розглянули права й охорону коний, собак, котів, папуґаїв, і других звіринних акторів, один посол підняв справу захорони блохи, яка послідними часами показала свої великі здібности добавлення дітий. Генерал Кокерел виголосив довшу промову про блоху. Невжеж, — питав він, — блоха не мае ні одного приятеля в в цілому парляменті? Чому не повстане за нею ліберальна партія, коли блоха потрафить перескочити 30 разів свою висоту? Чому за нею не виступить робітнича партія? Прецінь блоха потягне 80 разів більший тягар від себе. Вона є найбільшим роботящим сотворіннем у світі? Бесідникови було дивно, що бувший провідник палати лордів став мститися на блосі. Невжеж в його сидженню було щось, що його штовхнуло до такої низької пімсти?

Бесідник однак не робив ніякого практичного внеску, бо не хотів, щоби добрі відносини межи палатами парляменту розбилися через блоху.

І так блоха не дістала захорони своїх прав на сцені.

ВСЯ НОРВЕҐІЯ ГОТОВИТЬСЯ НА ПРИВИТАННЄ АМУНДСЕНА.

ОСЛО, НОРВЕҐІЯ, 20. червня. — Капітан Амундсен, що повернув онгоді щасливо зі своєї виправи на літаках до північного біґуна, заповів свій скорий приїзд до рідного краю. І державний уряд і народ збираються привитати його незвичайно врочисто.

НІМЕЧЧИНА ЖАДАЄ ВИЯСНЕНЬ.

ПАРИЖ, 19. червня. — Німецький уряд вислав до французького уряду ноту, в якій просить о вияснення деяких незрозумілих питань, а передовсім щодо умов приступлення Німеччини до Ліґи Народів.

„ДО ПОБІДНИКІВ НАЛЕЖИТЬ ДОБИЧА".

РИМ, 19. червня. — На домаганне італійського премієра-диктатора Мусоліні італійський парлямент нині ухвалив закон, на основі котрого премієр буде мати право відправити з урядової служби кождого урядника, котрий не погоджується щодо політичних по[illegible]

ДО ЧОГО ДОВОДИТЬ ШЛЮБ В КОСТЕЛІ.

В селі Любичі Княжі, женився український парубок Василь Михалевич з дівчиною латинничкою і чомусь пішов брати шлюб до польського ксьондза Рися з Рави Руської. Польський ксьондз приневолював вчитись українського парубка польських молитов і грозив, що не дасть шлюбу, коли цей не схоче вчитись по польськи молитись, а при шлюбі проводив присягу по польськи. Михалевич, який не вміє по польськи, все таки намагався ломати язик та повтаряти присягу. Та це прийшло якось важко і так розлютило ксьондза, що цей счинив авантуру в костелі, а опісля зробив ще до староства донесення на парубка, що цей глузував з „паньствовеґо ензика". Староство засудило Михалевича на 8 день арешту і 6 зл. коштів. Воєвідство затвердило цей присуд і не згодилось навіть замінити арешту на ґривну. Це все наслідки шлюбу в польськім костелі.

ПОЛЬСЬКІ ЗБРОЄННЯ.

Сьогорічний польський буджет мае найвищу рубрику у видатках на армію. На ту ціль призначено поверх 700 міліонів злотих. Дня 13. травня відбувалася у варшавському соймі дискусія над буджетом військового міністерства і при цій нагоді виголосив промову міністр військових справ Сікорскі. Між иншим він сказав: „Мусимо мати чисельну армію, бо ситуація нашої держави змушує нас стреміти до швидкого покінчення новочасної війни".

Польські посли ствердили, що виріб муніції і зброї кожного дня збільшується.

ЗЛОЧИННИЙ ПІДПАЛ.

В ночі з неділі на понеділок (з 3. на 4. травня) після обходів „3.Мая", якась злочинна рука підпалила українську школу в Чернушинцях за Винниками під Львовом. Пожежа обхопила наразі весь будинок, а в ньому приготовано смерть учителеві Гаврихові з родиною серед глибокого сну. Вони чудом спаслися від смерти, розбуджені одним селянином, який встав обійти свою худобу. Жінка з дітьми вистрибнула в одній сорочці, але служанка Гаврихів згоріла і сам Гаврих важко попарився, коли обоє хотіли врятувати дещо. Підпал виключений від своїх односельчан, бо учителя Гавриха всі любили і поважали за його ревну працю над культурним і економічним піднесенням українського народу. Загальна думка така, що це злочинна рука тих, які давно стараються, щоби вигризти [illegible]

ЗАСУД ЗА ВБИЙСТВО НА ПРОЗЬБУ ВБИТОЇ.

ПАРИЖ, 19. червня. — Перед державним судом відбувалася тут розправа проти кравчині Анни Левасер, котра вбила свою сестру Анесу. Обжалована боронилася тим, що вона вбила свою сестру на її просьбу, бо вона не могла довше зносити мук своєї недуги.

Суд призначив її виноватою вбийства, але визначив її всего два роки вязниці.

ДИРЕКТОР МАТУРАЛЬНИХ КУРСІВ ФАЛЬШІВНИКОМ.

У Вильні появилося нараз аж дві сензації. Бомби і стріли при матурі в тамошній польській ґімназії зелектризували цілу Польщу. Не диво проте, що друга незвичайно цікава подія в тому самому місті поблідла та пройшла якось незамітно. А сама собою вона дуже цікава, бо кидае незвичайно ярке світло на польських педаґаґів. Отже у Вильні арештували директора матуральних курсів Вуйціка за те, що видавав фальшиві матуральні свідоцтва, вимушував хабарі в грошах, а крім цього деморалізував і деправував учениць. Подія каже дуже багато сама про себе і тому не вимагае коментарів.

ПІД ГРОЗОЮ ОЗБРОЄНИХ ВАТАГ.

Повіти перемиський і ярославський знаходяться під неустанною грозою бушуючих тут озброєних опришківських ватаг. Діяльність розвинуло три ватаги. На днях замордувала одна з ватаг поліціянта і кілька инших осіб. Ватага „Панича" оперуе в повіті Переворск. В цих трох повітах доконано много грабунків. Місцева влада не може собі дати ради з ватагами, длятого окрема делеґація виїхала до Варшави просити о поміч.

ЦИГАРА ЗРАДИЛИ ЗЛОДІЯ.

В місцевости Ольпе (в Вестфалії) украв злодій реставраторови портфель з грішми і з цигарами. Сів опісля при дорозі відпочати й закурив собі безжурно крадене циґаро. Припадково переходив туди цей реставратор із своїм товаришем. Реставратор був майже налоговий курець, зараз із запаху пізнав, що то злодій курить його циґаро. Дав знати це товаришеви. Товариш підійшов до злодія, почав із ним балачку, серед якої спитав: „Відкіля це ви маете такі знамениті цигара?" Злодій збентежився, поблід. Тепер уже оба були певні, що він злодій, придержали його, перевели ревізію й найшли портфель і решту крадених цигар.

Менчі держави Европи проти американського пляну відбудови.

БРУКСЕЛЯ, Бельґія, 21. червня. — Нині відкрито тут серед великих урочистостий третій конґрес межинародної торговельної палати.

Підчас отворення промовляли межи инчими бельґійський премієр міністрів та бельґійський міністер фінансів. Оба вони підносили силу й значінне Злучених Держав, але оба давали до пізнання, що Бельґія та другі менчі держави Европи противляться американському плянови повоєнної відбудови, котра заключаеться в так званім пляні Доса.

Промовці дали теж до пізнання, що Бельґія не зовсім годиться з домаганнями Франції й Анґлії до Німеччини.

ФРАНЦІЯ ПРИЗНАЄ СИЛУ АФРИКАНСЬКИХ ПОВСТАНЦІВ.

ФЕЗ, 20. червня. — Французькі ґазети подають звіти французьких шпиґів серед повстанських військ, з котрих виходить, що повстанці мають не лишень добре зі своєї справности звісну кавалерію, але й добре, на европейський спосіб вправлену піхоту й артилерію. Кромі сього покладають вони надію на те, що їх пропаганда пересякне французькі чорні війска та здеморалізуе їх.

ВАТИКАН ПРОГОЛОШУЄ 8 ЄЗУЇТІВ СВЯТИМИ.

РИМ, 21. червня. — В церкві св. Петра відбулися величаві врочистости з приводу піднесення до гідности святих 8 членів закона Єзуїтів. Всі канонізовані були за життя католицькими місіонарами серед червоно-шкірих Індіян в Америці.

ПОЧИНАЮТЬ ФАШИСТСЬКИЙ КОНГРЕС.

РИМ, 21. червня. — В Амфітеатрі Августа почався нині при численній участи триденний конґрес фашистів.

Конґресом проводить премієр Мусоліні, котрий сидить на кріслі, що подабає на корівський престол. Фашистські посли, які говорили на отворенню, підносили недавню побіду фашистів в італійськім парляменті, котрий ухвалив закон, дозваляючий урядови віддаляти зі служби всіх урядників, котрі не годяться з політикою премієра.

КИТАЙСЬКИЙ СТРАЙ ЗНОВА РОЗШИРЯЄТЬСЯ.

ҐОНҐКОНҐ, 21. червня. — Хоча Шанґгай хвилево притих, зате другі міста Китаю починають що раз більше рушатися. В сьому місті, що правда, не було нині більших забурень, але настрій проти чужинців зростае; лишень рішуче становище поліції здержуе його від вибуху.

Рух проти чужинців прибирае все нові форми. Послідними днями почався страйк китайської служби в домах чужинців. Чужинецькі кольонії починають організуватися для самооборони.

НАПАД СТУДЕНТІВ НА КИТАЙСЬКОГО ПРЕДСТАВНИКА В ПАРИЖИ.

ПАРИЖ, 21. червня. — Громадка китайських студентів напала на китайського посла до французького уряду та під загрозою побоїв або ще чогось гіршого примусила його підписати предложену йому заяву, в котрій наперед китайські робітники відкликаються до симпатії світа проти чужинців, а відтак остерігаеться анґлійський уряд перед імперіялістичною політикою в Китаю.

РОМАНТИЧНА АЛЕ ЗАНАДТО РІШУЧА.

МЕКСИКО, 20. червня. — Інес Варгас, 16-літна красавиця, наробила собі немало розголосу своєю боротьбою за дозвіл родичів на її женячку зі своїм любком. Залюбилася вона в Ізидорі Коварубіясі та довго просила своїх родичів, щоби вони дозволили її на подружа з ним. Родичі відмовилися. Батько, що правда, по трохи подавався, але рішуча мати не хотіла навіть чути про подружа своєї красуньки з Ізидором.

Та дочка показалася таксамо рішучою. Нині рано вона предложила своїм родичам ультімат: або вони дадуть дозвіл на її подружа з її любком, або вона за десять мінут кинеться з четвертого поверха на брук вулиці, на нехибну смерть. Вона справді зараз вийшла на бальков і станула на його розі, готова виконати погрозу. Батько знав свою дочку та її рішучість. Він молив її, рвав собі волосся, але нічого не помагало. В розпуці він побіг на поліцію і розказав всю свою біду комісареви. Сей найшов зараз раду. На його приказ перед дім Варгаса заїхав відділ пожарної сторожі та розтягнув під бальконом сіть до ловлення людий, які скачуть в доміа підчас пожарів. Було се в 9 мінут 55 секунд. Бачучи, на що заноситься, мати вволила волю дочки, але се було вже за пізно; дівчина скочила, пробуючи скочити поза сіть. Але пожарники її зловили в сіть.

Цілу сцену бачив Ізидоро, її любчик. Коли батько красавиці сповістив його про дозвіл женитися, він заявив, що не почуває в собі досить сили дати собі раду з такою геройською жінкою...

ДЕЗЕРЦІЯ КОРАБЕЛЬНОЇ ЗАЛОГИ.

ГАВР, Франція, 21. червня. — Французький корабель Ля Савуа не міг виплисти зі свого порту, бо в [illegible]

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинокe число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ГОСПОДАРСЬКА РУЇНА ПОЛЬЩІ

На протязі короткого часу від початку до кінця квітня с. р. Европа була свідком двох незвичайно цікавих подій. Суворе життя в брутальний спосіб здемаскувало два уряди: французький і польський. Французький уряд був приневолений признатися до цеї правди устами уступаючого премієра Еріо, польський признався тепер устами премієра Грабского, коли останній виголошував своє сьогорічне буджетове експозе у варшавському соймі. І хоч покищо наслідки обох подій такі, що французький премієр разом з цілим своїм кабінетом уступив, а польський ні, то проте ні на хвилину не можна сумніватися в дійсній правді фінансово-економічного положення обох „союзних" держав. По своїй формі воно дещо відмінне, але по суті однаке. Ріжниця тільки в тому, що Франція є одною з головних держав західної Европи і її чисто парляментарний уряд усе мусить брати на себе консеквінції з кождочасного голосування в парляменті, тоді, як Польща належить до одної з т. зв. новоповсталих держав східної Европи і при своїм теперішнім позапарляментарнім, себто по суті: абсолютистичнім уряді не потребує оглядатися на голос публичної опінії.

Нарешті „чудотворний" польський премієр прийшов до переконання, що воно глупо і смішно закривати правду, про яку співають усі горобці на даху і сказав... частину цеї правди. Решти він ще не сказав, але можемо бути певні, що під безоглядним натиском дійсности він і з нею згодом буде мусів вийти на верх.

Отже, коли відкинути всі звичайні прикраси, недоговорювання і високопарні фрази, якими у подібних випадках користуються промовці-міністри, а зате, коли спокійно і безпристрасно поглянути на цю дійсність, яку відкрив він же сам, то без прибільшення можна коротко зясувати фінансово-економічне минуле новоповсталої Польщі так:

Покликуючи до нового життя сучасну польську державу і наділюючи її тими областями, котрі вона тепер посідає, а ще більше теперішніми її кордонами — автори повоєнних мирових договорів у побідоноснім похмілі цілком забули подумати про те, чи під силу їх політичному мізинчукові будуть усі ті економічні тягарі, які на цю державу впадуть. Вони забули про це подумати, але життя не забуло. І ми свідками, як бідні польські державні мужі вже ось сьомий рік стараються „розвязати" цю квадратуру кола, якій на імя „польські державні фінанси" — з успіхом, який найкраще представив сам пан премієр Грабский у своїй останній буджетовій промові.

Коротко кажучи: діло в тому, що, аби політично і стратегічно вдержатися — Польща мусить держати під зброєю армію мало-що меньшу, як її мала передвоєнна Німеччина з передвоєнною Австрією вкупі. Навіть по офіціяльним даним і по тим цифрам, які ще недавно подав до прилюдного відома воєнний міністер Сікорскі — презенційний склад польської боєвої армії виносить кругло міліон мужви, цифра, в якій ще не вміщений корпус поліції і кадри для охорони державних кордонів. Але Лойд Джордж, який має першорядний інформаційний матеріял, у своїх відомих статтях, публікованих систематично в світовій пресі — також подає цю саму цифру: одного міліона. Одначе є богато підстав до висновку, що ця цифра є на ділі значно більша.

Та, якби воно і не було — всякому ясно, що, аби без шкоди для решти господарського організму можна витримати тягар удержання такої маси війська тай ще бодай приблизно по модерному узброєного і вивінуваного, як це власне мусить бути польська держава — слід їй мати бодай приблизно такий господарський організм, який мала передвоєнна Німеччина і Австрія. Але мабуть не треба тратити богато слів на доказ, що теперішня Польща навіть і в тисячній частині не подібна до одної і другої модерно-капіталістичної держави. Польща, держава молода, незагосподарена, без великих міст, без новітнього промислу і торговлі, здебільша з хліборобським населенням, що стоїть на дуже низькім ступні культури, з територіями знищеними війною, без капіталів і ощадностий, без заморської торговлі і кольоній, з безлічю нерозвязаних внутрішніх питань і т. и. Такій державі ці акушери, які її приводили на світ, повинні були дати деякий час до свобідного розвитку, а не класти на рамена немовляти тягар, під яким порядно мусів би стогнати і дорослий, сильний атлет.

Тому для нікого путящого не є тайною, що Польща від самого початку свого істнування живе дефіцитами. А вся ріжниця між літами 1918—1924 і останнім роком, себто між літами, які попередили еру Грабского і нею самою — тільки в тому, що перше державний скарб покривав недобори друком непокритого паперового гроша (інфляція), а тепер, буцімто покрив податками і всякими иншими данинами.

КОНВЕНЦІЙНА КАМПАНІЯ ЄДНАННЯ НОВИХ ЧЛЕНІВ

ЗГІДНО З УХВАЛОЮ 16-ої КОНВЕНЦІЇ У. Н. СОЮЗА

ПРИЙМАЄТЬСЯ НОВИХ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОЇ ОПЛАТИ В КВІТНІ, МАЮ І ЧЕРВНІ 1925 Р.

QUI PRO QUO.

„Qui pro quo" — в найзагальнійшому значінні означує непорозуміння, в якому одну річ береться за другу, а наслідком того наступають раз менше — раз більше комічні чи трагікомічні ситуації. На широкій арені суспільного чи політичного державного життя те „qui pro quo" зводиться вже не до комедії чи трагікомедії, а стає трагедією, поглибленою елементами непередбаченого фатума, але свідомої злої волі і злоби. В тому розумінні те „qui pro quo" можнаб mutatis mutandis означити і нашою приказкою: „Пани бються, а мужикам чуби тріщать".

Таких „qui pro quo" в житті нової відродженої під гаслом права нації Польщі є без кінця. Польща є державою національностий, а кождий польський уряд, від „революційного" уряду Морачевского до реакційного Вітоса чи Грабского, поводиться так, як би сучасна Польща була суто-національною державою. Відроджуючись на основі права самовизначення народів, себто теоретично змагаючи стати етнографічною державою, одночасно на ділі захоплено величезні національно не-польскі території, але практику приноровлено до етнографічно-польської держави. Богато говориться про культурну місію польського народу. Лунають кличі „вільні з вільними, рівні з рівними", але соціяліст Дашиньскі радіє, що польська зброя, не умова, не порозуміння, тільки зброя визначила східні границі Польщі. Ухвалює польський сойм виключно польськими голосами закон про автономію трьох східно-галицьких воєвідств і заснування українського університету до двох літ, а опісля по двох роках лунає трівожний крик, що здійснення цього польського закону було би катастрофою для Польщі. Проти розпучливого опору українських і білоруських послів сойм ухвалює язикові закони для „кресів". Пос. Підгірський підніс в буджетовій дискусії, що ще ані одно подання, зладжене в українській мові згідно з язиковим законом для „кресів," досі польські власти не полагодили. Шкільний плебісцит, заряджений польською владою, є актом „протидержавним", як твердить пос. Прушиньскі, бо — домагаючись української школи — українське населення веде боротьбу проти „паньствової" мови в школі, а це вже злочин. На основі язикових законів в судах акт обвинувачення має бути відчитаний на домагання обвинувачених також в українській мові. Мін. судівництва чи справедливости признає слушність і законність цього домагання, але відмову уряду пояснює „традицією оборони" прав польської мови в Галичині. Згідно з конституцією посли мають право і обовязок скликувати справоздавчі віча без дозволу чи навіть повідомлення адміністраційної влади, але п. міністер внутрішних справ покликує до життя забутий столипінський указ і каже, що конституція не має приноровлення на „кресах". без волі старости чи поліцая незайманий посол не має права рушитися. Взагалі як, твердив в буджетовій дискусії пос. Зомерштайн — конституцію 3-го травня обходиться раз в рік, а конституцію 17. березня 1921 р. обходиться (себто вимина-ється) щоденно.

Це лише приклади принагідно і без розбору схоплені. Не будемо вдаватися в розгляд цих прикрих „qui pro quo" на ширшу скалю, а звернемо тільки увагу на те, як вони немов влізливі мухи появляються в міністерстві „внутр. справ і справедливости і то виключно на основі буджетової дебати в соймі.

Перш усього важко долума-

страція, а де кінчається судівництво. Є це заворожений круг. Прокуратори і судові урядники належать до судівництва, але є підчинені (на основі розпорядку з дня 11. лютого 1924) воєводам, себ-то адміністраційній владі II-ої інстанції.

В дискусії над буджетом міністерства внутрішних справ пос. Приступа говорив, що дефензива (політична поліція) є джерелом і осередком провокації, а в дискусії над міністерством судівництва те саме говорив пос. Смеровскі. А саме, говорив він, що у вимірі справедливости головну ролю грає політична дефензива. Прокуратори безкритично оцінюють вину підсудних через дефензиву, яка входить на шлях провокації.

Буджетовий справоздавець ділу внутрішних справ пос. Русінек (Пястовець) зазначив, що на „кресах" адміністраційна кара досягає висоти 500 зол., а в Познанщині 30 зол. Він підносив, що злочинність серед поліції є дуже значна. Всіх поліцаїв є 36.000 і такуж кількість кар приноровлено до них в році 1924.

Або чи не є „qui pro quo", коли — згідно зі звітом пос. Русінка — на збереження східних границь Польщі видається річно 64 міл. зол., коли кошти 1 км. границі, стереженого поліцією, виносять в 1925 році 12.900 зол., а стереженого військом 36.000 зол.?

Істнує ліберальна конституція, але — як говорив пос. Праґер — по лінії чи в суперeч лінії тієї конституції вноситься тільки репресійні законопроекти. За те ні слиху, ні диху про законопроекти, що запевнювалиб горожанські свободи, запевнені конституцією: листову тайну, ненарушенність помешкань, закон про товариства і корпорації. Нема й закону про відповідальність адміністраційних урядників, в наслідок чого горожанин не може шукати сатисфакції за заподіяні кривди. „Поліція — говорив пос. Праґер — є брутальна і нездарна." Вона є вповні „автономічна", про що свідчить вчинок Мурашка. На „кресах" іменовано на адміністраційні становища цілу низку людий, що повинні сидіти за кратками. В Луцьку поліційним конфідентом став чоловічина, засуджений на 15 літ тюрми. Чи не „qui pro quo"? Поліція, яка повинна берегти ладу і оберегати від побоїв, бе. „Випадки побоїв — говорив посол Ґрінбавм — є занадто часті. Бється в слідстві, бється для фанаберії, для впоєння в населення респекту, для забави, бється всіх."

Ось кілька ілюстрацій до „qui pro quo" адміністрації. А тепер декілька ілюстрацій до ділу міністерства справедливости. Вже референт пос. Ґрушка зазначив, що загально нарікається на сторонничість суддів і занадто довге поступовання. Розвивається тільки тюремництво. Пос. Бітнер зазначив, що 99 проц. буджету мін. справедливости йде на тюремництво і судівництво, а тільки 1 проц. на розбудову правного устрою держави.

Судівництво — як згадував в загальній дебаті пос. Ґломбіньскі — не стоїть на висоті завдання. Специяльною є поведінка карних судів, які заряджують довгі, слідчі арешти, які тревають мі- поліцейських односів під політичними замітами, щоб по кількамісячнім слідстві і слідчій вязниці припинити слідство, або по переведеній розправі видати увільняючий присуд. Між иншим розправа проти Крайківського і Скалішa у Львові або теперішна розправа проти українських послів у Рівнім є найкращою і найдо-

pro quo". А те „qui pro quo" вінчають такі інциденти, як стріли адвоката Гофмокля-Островского в судовій салі або викидування адвоката предсідником розправи в Рівнім.

А в тому „qui pro quo" зникає міністерство внутрішних справ і судівництва, а замісць них виростає міністерство поліції і тюремництва, чим прилюдно величаються оба міністри. Чи не „qui pro quo"?

(„Діло").

ДР. КАРЕЛЬ КРАМАРЖ

(Політична сильветка).

II.

Дуже інтересним є в який спосіб роздобуто документи на доказ вини зради державної, котрої мав Др. Крамарж допуститися. Військовим прокуратором в тім процесі був буковинський жидок Др. Премінґер, котрий сповняв той уряд і в процесі проти галицьких кацапів Маркова, Куриловича і тов. Він перечитав ціле множество кацапських видань, часописей і брошур і мабуть ніхто так не опанував того цілого величезного матеріялу, як він.

У слідстві проти Крамаржа не можна було помимо ріжних ревізій нічого важного найти. Але Премінґер знав та відчував, що не одно обтяжаюче мусить десь бути, лише що так спритно заховане, що не дасться так легко вишукати. Він отже взявся на способи:

Була в домі Крамаржа старенька служниця, що вже довгі роки займала те становище. Отже Премінґер присівся раз до неї та почав її випитувати, як довго вона вже служить в тій родині, яку бере плату, чи обезпечена на випадок, що вже не буде могла працювати і т. и. Колиж „бабічка" розбалакалася і почала розводити свої жалі, то Премінґер почав дуже її співчувати і доказувати, як страшно Крамаржі її кривдять. Одним словом Премінґер позискав у неї таке довіря, що вона йому нарешті розповіла про велику тайну, а то, що Др. Крамарж закопав кілька пак документів в саду у альтані.

Цего було Премінґерови й потреба: він зробив ревізію у альтані; викопав ті паки та забрав з собою до Відня. Роздобуті в цей спосіб документи стали й підставою до засуду Дра Крамаржа на смерть.

Але і тут прийшла йому на поміч обставина, що між суддями знайшовся землячок, Чех Седлячек, котрий мав на стільки відваги і патріотизму що поставив своє „вотум сепаратум" (осібну думку) проти засуду на смерть.

В цей спосіб можна було вже легше позискати уласкавлення Крамаржа та заміну кари смерти на тюрму.

І тут розходиться оповідання про це, в який спосіб прийшло властиво до уласкавлення.

Др. Ліхт в своїй книжці: „Спомини з часів переслідування" представляє ту справу ось як:

Військові сфери хотіли конче щоби вирок смерти на Крамаржа виконано і тому хотіли той вирок підсунути старому цісареви, коли той був вже в непритомнім стані до підпису. Однакож старий Др. Керцль надворний лікар цісаря не допустив до того, і в той спосіб прийшло до уласкавлення.

В часописі „Праґер Таґблят" представлено знову ту справу в инший спосіб.

Отсе міністер оборони краєвої ґенерал Ґеорґі прийшов до Франц Йосифа з вироком на Крамаржа і сам запропонував, щоби кару смерти замінити на тюрму.

Тоді цісар запитав його:

„А кілько літ має Др. Крамарж?"

— Пятьдесять пять.

„Коли так, то я йому дам пятнайцять літ. Як вийде з тюрми то буде мати вже сімдесять — а тоді вже не буде „небезпечний".

І справді Др. Крамаржови змінено кару смерту на 15 літ тюрми. Незадовго однак потім старий цісар помер, а молодий

Рашіна, котрого рівнож засуджено було первісно на кару смерти.

Др. Крамарж відзискав вправді волю, але мандату посольського не відзискав, бо його через правосильне засудження за злочин втратив. Впрочім півтора року потім розвалилася й сама Австрія, а Крамарж засів в першім чеськім Народнім Зборі — яко представник національно-демократичної партії.

І він усе лишився таким самим Крамаржом, яким був перше: усе мріє про велике „Руско", усе кидає громи на тих, що ту його святу мрію розбивають, та від „Руска" себе сепарують. Але і ворогів у власнім народі має він не мало. Його партія корчиться помалу чим раз більше— хотя її орган „Народні Лісти" в кругах урядницько-буржоазних дуже впливовий. Та робітництва та селянства є більше від тамтих кругів, тому і при всяких виборах партії п. Крамаржа дуже не везе; а то тим більше, що його противники політичні не перебирають в способах боротьби.

І так видвигнено недавно справу, в який то спосіб він прийшов до того чудово на горі над Велтавою положеного ґрунту „на Башті", де він побудував свою величаву вільлю.

Мала це бути чисто протекційна, нечиста історія, так що він ту прегарну ґрунтову парцелю набув головно через свої політичні впливи.

Та вільля „на Башті" видна з усіх майже більших площ у Празі вже своїм домінуючим положенням робить наче конкуренцію величавому замкови Градцеви, де мешкає і урядує старий Масарик, ум і серце чеського народа.

Ворожа Крамаржови преса вишпортала була звідкись лист який Крамарж писав з тюрми до власть в Австрії імущих, в котрім себе представляє яко все вірного Австрії та Габсбурґам патріота.

Дуже зле враження зробила на чеській поступовій суспільности подорож Крамаржа на весну 1920 р. з Марселі у Франції до Таганрогу в полудневій Україні і над азовським морем для порозуміння (мабуть іменем Франції) з ґенералом Денікиним (а може був то вже Врангель).

Також його погляд на це, якою дорогою мали повернути чесько-словацькі леґіонери з Росії домів — ріжнився сильно від погляду Масарика та прочої поступової суспільности. Коли послідні радили, щоби леґіонери не мішалися у горожанську війну між Москалями, але через Сибір вертали домів (що і сталось), то Крамарж хотів поставити ті леґіони на службу московської реакції, так, що вони мали разом з чорносотенними військами поборoти большевиків і вотворити назад старий царсько - чиновничий „прижим".

Річ очивидна, що в тім випадку були би леґіонери зложили свої кости за чужу, до того цілком реакційну справу і ніколи не побачили на свої очи рідної та гарної Чехословаччини. І цеї нещасливої — на щастє не послуханої — поради не годні Чехи Крамаржови забути.

Та група його приверженців не тратить надії, але ґуторячи вечерами у ріжних „праздроях" при повних кріглях пильзенського пива ґустує про те, як то стане „гезко" на світі, коли „старий пан" на Граді замкне нарешті очи. Але „старому панови" цесе і не в голові: він що рана їздить на кони, часто ходить на польованнє, а крім того строго додержуючися що до себе засади 8-мо годинної щоденної праці.

І хотя бунтівничий дух „на Башті" не вгаває в киданню громів на всіх і вся, що не годяться на його обєдинительну москвофильську орентацію, то громи ті відбиваються мов горох від башень величавого Граду, де серед пишнього, колись цісарського урядження резидує скромний, старий професор, колишний ковальський челядник.

Впрочім і давний Крамаржківський **проект всеславянської федерації** може єще колись придатись, але лише під одним услівєм: що до тої федерації буде належати **соборна Україна, яко самостійна славянська держава!**

Клим Обух.

У. Н. СОЮЗ—НАЙЛІПШИЙ ОПІКУН В НЕЩАСТЮ. ЧИ ВИ Є ЧЛЕНОМ ЙОГО?

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО САМІ І ЗАПИСУЙТЕ СВОЇ ДІТИ ДО УКР. НАР. СОЮЗА!

ЧИ ВИ Є ПЕРЕДПЛАТНИКОМ „СВОБОДИ"

КОЛИ ЩЕ СЕЇ ЧАСОПИСИ НЕ ПЕРЕДПЛАЧУЄТЕ, ТО ЗАЧНІТЬ ПЕРЕДПЛАЧУВАТИ В СЕЙЧАС.

„СВОБОДА" є найбільшою зі всіх українських часописий в новім і старім краю.
„СВОБОДА" виходить кождого дня з вийнятком неділь і свят.
„СВОБОДА" подає цікаві [illegible] і краєві.
„СВОБОДА" також подає найдокладнійші відомости з теперішних подій в старім краю.

ПЕРЕДПЛАТА ВИНОСИТЬ:

В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ	НА ЦІЛИЙ РІК	$ 7.00
" "	НА ПІВ РОКУ	$ 3.75
" "	НА ТРИ МІСЯЦІ	$ 2.00
В ДЖЕРЗИ СИТІ, КАНАДІ І ЗА ГРАНИЦЕЮ:		
" " " "	НА РІК	$10.00
" " " "	НА ПІВ РОКУ	$ 5.00
" " " "	НА ТРИ МІСЯЦІ	$ 2.75

Звертається увагу, що на кредит нікому не висилається часописи.

"SVOBODA", 83 Grand Street, JERSEY CITY, N. J.

ДРУКАРНЯ
У. НАРОДНОГО СОЮЗА „СВОБОДА"
виконує старанно, дешево і на час всякі друкарські роботи як:
СТАТУТИ, ПРОГРАМИ І ТІКЕТИ НА КОНЦЕРТИ, ПРЕДСТАВЛЕННЯ, ПІКНІКИ І БАЛІ, ЯК ТАКОЖ КОВЕРТИ І ЛИСТОВІ ПАПЕРИ ДЛЯ БРАТСТВ, ТОВАРИСТВ І СЕСТРИЦТВ.
[illegible] У. Н. Союза [illegible]

Аркадій Аверченко.

ФУНКЕЛЬМАН І СИН.

(Оповідання матери).

—0—

Ще тамтого року запримітив я, що мій син зробився вдумчивий. а то не добре, як жидівський хлопець стане вдумчивим. А може вигадаете, що мені для здоровля не достає якраз поліційного нагляду?...

— Мотю — кажу я — Мотю, сину мій, чому ти такий несвій?

Він гляне на мене й питаеться:

— Що значить несвій? Я зовсім не є несвій.

— Мотю, ти мене не здуриш. Яж бачу...

— Мамо — каже він — оставте мене в спокою. Я маю вже небаром іспит зрілости, а крім цього маю власні мої питання...

Гарна історія!... Коли жидівська дитина дістане „питання", тоді й поліційний пристав не має вже спокійної ночі.

— Мотю, навіщо здалися тобі ці питання? Чи можеш у них зодягнутися або їсти наче хліб із маслом? „Питання, питання... Твому батькови сорок і шість, а він ані одного з твоїх питань навіть і не нюхав. Гадаєш, що то зле? Твій тато може вже показатись перед людьми. Чи є галянтерійна торговля рівна торговлі Якова Функельмана? Йому дуже добре без твоїх питань. Він навіть усюди у крамниці порозвішував невеличкі шільди „Prix fix".

— Мамо, ви перешкаджаете мені. Я читаю...

Він читає.... Цебто, що вже не хоче слухати рідної матери. Я може двацять чотири рази паршивіва задля тебе, а ти встромиш ніс у книжку й думаєш, що ти такий мудрий, як рабін. Чудо не дитина...

Бачу, що з Мотьом не все в порядку.

— Мотю, що ти задумав?

— Ніщо. Але ви можете оставити мене в спокою.

— Що він там читає?... О, не думайте, що ненчине серце з камення, але я знаю це... Спомини князя Крапоткіна... Він просто розхорується, коли не буде їх читати... Кинь геть цю книжку.

— Мамо, не мучте мене. Може я докучаю вам?

Ще того хіба не бувало, щоби він докучав рідній мамі, поганий паршивець... Воно вразило мене в серце наче камінь, а потім я зараз побігла. Куди, думаєте, побігла ?... Само собою!

— Якове, остав уже в спокою свої сорочки. А може ти гадаєш, що вони втечуть? Якраз тепер мусить він перекладати сорочки...

— Що сталося?

— Ти радше журися Мотьом.

— Ну і що?

— Чи то потрібно, щоби він читав Крапоткіна?

— Ну і що?

— Якове, не роби комедій... Чи хочеш, щоби вони переводили у нас трус?

— Ну, і що?

То не чоловік, то дурень. Ще й він мусить завертати мені голову.

— Може тобі пододається, як твій син дістанеться до тюрми? Иншого місця для нього не маєш? Ходи зараз до дому.

Що, думаете, зробив цей Мотьо, як ми прийшли до дому? Читав спомини князя Крапоткіна...

— Мотю, — кричить Яків — кинь геть цю книжку.

— А піднесете її? — питається він.

— Кинь її геть, а ні то як заїду тобі в морду.

— То я втроюся.

Це називається „Питання"

— А хай тебе чорт побере! В тебе більше значить книжка, як рідна мати? Хто тебе привів на світ: твоя мати чи Крапоткін?

— Хто знає — каже смаркач — чи я через нього не народився у двух [illegible]...

Горе мені!... [illegible]

Справжня маскарада...

Ми з Яшею пішли до спальні й дивимося одно на одного.

— Гарний хлопець, що? Мусимо рятувати нашого хлопця. Так довше не може бути.

На се каже мені Яша:

— Як можу врятувати його? Чи маю дати йому раз по зубах? Тоді він отруїться.

—Який жеж ти скорий зараз до биття. Інтелігентний чоловік, а говорить наче бандит. Ти занадто лінивий, щоби задля твоєї дитини напружувати трохи мозок. Подумай!

Яша сів і став думати Я таксамо. Одна голова добра річ, а дві ще ліпше. Думали ми, аж зіпріли.

— Яша!

— Ну, що там?

— Знаєш, мусимо нашу дитину навести на инші думки.

— Яка ти мудра... Навести на инші думки... Але як? Чи маю дати зараз йому по зубах?

— Щось ліпшого мабуть не знаєш. Мотьові зуби то твій ідеал. Він живий хлопець. Може би він повинен залюбитися, що?

— Ти геніяльна жінка!... В кого повинен би він залюбитися?

— Ну, він мусить уже раз у світ. Пійди з ним до кіно або денебудь инде. Не міг би ти з ним пійти до ресторана?

— Гарна історія: я учитель! Абож то був я вже коли в ресторані? Чи я знаю, як там відзабавити дитину.

— Не роби комедій. Ще може скажеш, що Мотьо чужа дитина, що він не належить до тебе але до Крапоткіна, що? Такий старий бик і не знае, як забавти дитину.

Пійшов Яша і говорить:

— Мотю, не сердься на нас. Пійди з батьком трохи на прохід. Ти знаєш, що я люблю тебе, а ти такий блідонький.

Знаете, Мотьо мав найріжніші викрути: його болять ноги, хоче прочитати розділ до кінця... —

— Ти моя гарна дитина... Коли читаєш книжку, то взагалі не знаєш чи маєш ноги, а як раз твій батько забажав вийти з тобою на прохід, тоді... Ну, Мотю, де твоя шапка?

Мотьови ніби на плач збиралося, але пійшов.

Ледви вийшли на двір, я вже взялася до його скриньки... Господи Боже! Не розумію, чому то ще у нас не було трусу... Даруйте: навіщо оплачуеться поліцію? Крапоткін і Бебель і Мебель і Малінін і Буренін — справжній магазин пороху. А Ерфуртської програми — цілі три примірники... Якжеж то ще хлопцеві не трісла голова?... Колиб ви знали, як то все в мене в печі горіло. Можна було спекти вола на тому вогні.

В одинацятій в ночі прийшли Яша і Мотьо до дому. А на другий день рано могли би ви були почути галас у нашій хаті...

— Де мої книжки? Хто привластив собі чужу власність? То насилля! Я протестую...

То правда, Функельмани мовчаливі, але як уже раз розкричаться, то на цілу вулицю чути комедію.

— Що верещиш наче божевільний? — каже Яша — ходи ваграеш зі мною реванж...:

— Не треба мені ніякого реванжу. Віддайте мені Енґля і Кавтського.

— Мотю, ти дійсно збожеволів. Ти перший будеш грати. Пійде лише на три рублі. Як виграеш, то про мене купи собі десять нових книжок.

— Добре — каже Мотьо — але лише задля книжок.

Пішли і вернули пів до дванацятої.

— Ну Мотю, — питаюся я — як діла?

— Як мають бути, коли батько грае як маркер... Пускає мене вперед, а потім вистрілює останню кулю в діру.

А рано Мотьо каже вже:

— Тату, хочете реванж?

— Чому би ні?

Пішли. Слава Богу! Милосердний Господь вислухує всі жидівські молитви. Мотьови вже взагалі не в голові його книжки.

Давнійше взагалі більше ніщо не знав як „Клясова ріжниця," „Більші цілі," „Кооперація."

Тепер це лише гарні російські слова.

Червона, пукт, аляґер...

Для мене це справжня радість.

Раз вернули в дванацятій годині дуже схвильовані тай зараз поклалися спати. Їх блюзи були поваляні крейдою. Беру вичистити їх. Що, гадаєте, було в кишені? Кінова програма... Ха, ха...' після Ерфуртської програми то не зле. Господь у небесах прихиляє ухо до жидівських молитов.

І так воно дальше йшло: нині білярд, завтра білярд, позавтра знову білярд.

— Слава Богу, Яша, — кажу я — ти напровадив хлопця на инші думки. Чи не слід би йому тепер знову щось студіювати. Ти вже й занедбав крамницю...

— Ще вчасно — каже Яша — вчера ще хотів він купити кореспонденційну картку з портретом Карла Маркса...

Як завчасно то завчасно... Вже їм кіно надоїло, в їх кишенях повно циркових програм... Хай, ще один тиждень... Але тепер уже досить...

— Мотю, як з твоїми іспитами? Яша, що буде з твоею крамницею?

— Ще не все в порядку, — каже Яша. — Думаєш, що чоловік так скоро забуде свої питання?

І ще один тиждень жду я. Що, гадаєте, знаходжу я в їх кищенях? Програми з варієте. Я й не догадувалася, що той Яша такий хитрий...

— Вже доволі, Яша. Мотьо зовсім забув про свої книжки.

— Нині ще ні, — каже Яша. — Нині ми визначили рандву одному чоловікові.

Нині одному чоловікові, завтра иншому... Бачу, що мій Яша щось крутить.

Раз драби вертають до дому в десятій годині рано.

— А ви шарлятани, де ви були?

— Ми заночували в товариша. Вже було пізно... падав дощ... і ми осталися.

Ах такий дощ, що паде лише на одній вулиці...

— Я положуся трохи, — каже Яша. — Мене болить голова. Мотя також болить голова. Чи може він положитися?

Знаете, я так як усе взяла їх одяги. То дійсно страшне, що я найшла в кишенях: у Мотя шпильку шільдкретову від волосся, у Яші тоненьку панчоху.

Чи то також дощ?... Насамперед Ерфуртська програма, потім кінова, потім циркова, з варієте, а вкінці таке, що хіба сплюнути...

— Яща, що це знову?

— Або ти не бачила ще панчохи?

—Але відкіля вона взялася у тебе?

— То взірець від мандрівного агента.

— Так? То чомуж ношений вже? І чому ви пяні? Тай відкіля Мотьо має шпильку від волосся?

— То також купецький взірець...

— Так?.. Чому ти говориш мені небилиці? А чому Мотьо такий сплячий? А чому твоя чекова книжечка має вже лише окладинки? Чи будеш з того жити?... А хай вас грім побє, ви нероби.

І так воно дальше йшло. За дня Мотьо в білярдовій кімнаті а нічю чорт носить його по кафешантанах. А Яша за дня при білярді, в ночі з Мотьом... Така гаряча приязнь, начеб чорт спряг їх обох! Батька можна ще часом побачити, як приходить до крамниці за грішми, але хлопчиська взагалі не видати вже.

Наш жидівський Бог вислухає молитви, але занадто. Ба ще більше він робить, як треба. Мотьо вже перевисшив батька у грі, а старий дурень такий радий з цього.

Так, то на плач збірається, яких вони шукають розривок. Про іспити вже нема що й згадувати, і з крамницею таксамо. Все виносять, а ніщо не приносять, а як щось принесуть, то це кусень роздушеного ананаса або половина шовкового горсету...

Даруйте, що я вас так довго нудила моїм оповіданням. Ніхто не чує нас? Я хотіла щось вас спитати.. Можу у вас є зайвий примірник Ерфуртської програми або Крапоткіна? Вжж знаете, що потапаючий [illegible]... хотіла би це Мотьови покласти під подушку. Може він ще спамятається, може бодай... На тамтого старого дурня я вже не маю найменшої надії.

Переклав М. Ценівський.

Щаслива є Мати коли Дитина здорова.

Затверджение нищить діти. Застановіть його половиною лижочки з Dr. Caldwell's Syrup Pepsin.

Не треба довгої практики у виховуванню дітий щоби зрозуміти, що відпадки корму повинні сейчас відійти з системи і кожда інтеліґентна мати зважае дуже на столець дитини.

Дитина в перших літах життя повинна іти на столець два або три рази в 24 годинах, пізнійше раз або два. Менше як се скоро спричинить болі, обложений язик, непримний віддих та неспокій. Коли показуються сі познаки, сейчас дайте половину лижочки Dr. Caldwell's Syrup Pepsin, а познаки уступлять в пару годинах.

Тут маете ідеальну лексативу, відповідну для родини, котра ділае лагідно і без болів, дуже приемна при уживанню і не має в собі жадних наркотиків чи опіюм. Давайте половину лижочки, після літ, на затверджение, здуте, утрату апетиту, гази, вертаннеся, та підчас горячки і захолодження. Ви будете вдячні, побачивши свою дитину сплячу натурально без уживання якого небудь опіем на спанне.

Уживайте його сами і давайте його другим членам родини. Тоді буде меньше слабости, меньше неприсутности в школі і роботі. Коли побачите як Dr. Caldwell's Syrup Pepsin ділае на Вас, кинете на бік всякі пігулки, порошки, соли і другі препарати в роді цукерків. Средство як се, котрого продаеся 10 міліонів бутельок річно, найбільша розпродаж у світі, мусить мати висшу вартість. Ми гарантуемо його або звертаемо ваші гроші.

КУПОН ДАРОВО ОКАЗОВОЇ БУТЕЛЬКИ.

Суть люди, котрі бажають вперед попробувати товар заки його куплять. Такі нехай витнуть сей купон, пришпилять свое імя і адресу і вишлють те все до

PEPSIN SYRUP COMPANY,
Monticello, Illinois

а дістануть даром бутельку Dr. Caldwell's Syrup Pepsin, оплачену почтою. Не залучайте почтових значків. Те все даром.

УКРАЇНСЬКИЙ ПОДОРОЖНИК.

Цими днями до Українського Т-ва Емігрантів у Львові (Руська 3) завітав український подорожник Микола Солятицький, емігрант, родом із Одеси, який пустився в подорож на ровері по Европі, звідки має перемандрувати на Африканський материк. М. Солятицький обїхав вже Азію, побувавши в Японії, в Сибірі, на Цейльоні і т. д. Цю подорож він відбував на конях, на ровері, пішки, мотоциклом і кораблем. Зі Львова Солятицький вдався до Праги.

В. БУДЗИНОВСЬКИЙ.

Сава Чалий.

(Історичне оповідання).

(7)

— Твої уста, козаче, брешуть, бо твої лицарські очи говорять що инше, — промовила Зоська. — У тебе що инше на умі, що инше на язиці.

Така відповідь сконфузила козака.

— Чи мої очи за богато не сказали їй? — подумав. — Вона мені подобалася, а дівка мабуть гадае, що я вже по вуха залюблений.

— Мої уста не брешуть, — відповів. — Вони кажуть те, що ти сама бачиш. Хоч би я з моїми козаками обстав за тобою, то проти тебе більша сила.

— А я тобі ще раз кажу, що твої уста брешуть, бо ти инакше думаєш. Тої сили, котра подужала вояків ясновельможного, ти не боїшся. Твої палкі очи, твій гордий лицарський погляд кажуть мені, що як би я була гарнійша, то ти не убоявсь би й потрійної сили. Як би в мене кращі очи, то хоч би я була на дні пекла, хоч би була в львиній ямі, то ти не убоявсь би ні чортів ні львів. Ти видобув би і спас би мене. Але я, от, як кожда инша. Як би я не була звязана, то я припала би тобі до ніг і благалаби: „спасай мене і мою маму!" Але се не помоглоби, не тому, що не маєш сили, тільки тому, бо ти бачив не одну гарнійшу. Може й любку маєш гарнійшу, ніж я. Не кажи, що ти не годен спасти мене, бо ти не хочеш... Бо я тобі байдужа. Ти лицар але без серця.

— Хоч би я й мав силу вволити твою волю, то ще питанне, чи мені вільно зробити се. Я тут на чужім ґрунті і я не свій пан. Я в службі иншого пана. Ми маємо строгий приказ в чужі діла не втручатися.

— Тут ні при чім пан, або [illegible] за те, що ти дівчину спас від поневірки і лютої смерти. Глянь на мене і спитай себе, чи відійшовши відси, не будеш каятися, що таку молоду лишив на поневірку в руках лютих зьвірів... Що не забрав з собою... бодай для себе?

— Стрібую по доброму, — Чалий відповів. — Може пустять тебе зі мною.

— Трібуй, козаче, трібуй! Кажу тобі, не пожалуєш.

По селу рознеслася вість, що то війско иншого пана і прийшло сюди тільки з цікавости на обзорини. Жах, котрий розігнав був людий з майдану, минув. Народ став знов збігатися на майдан. Чалий звернувся до товпи і промовив:

— На що вам, громадо, ті баби? Тілки клопіт будете мати з ними. Пустіть їх. Дайте їх мені. Я їх відставлю до Немирова.

— Та бери їх! — обізвалося кілька голосів між старими. — Баби з воза, коням лекше.

— Бери їх! — залунало між бабами. — Нащо мають наші парубки паскудитися і грішити.

— Гов! — крикнув якийсь парубок. — То наша добича. Ся пасянка моя.

І моя! — крикнув другий.

І моя і моя! — загуло з гуртка парубків.

— Возьмім їх між себе, бо справді готов забрати їх з собою! — крикнув перший парубок.

Гурток парубків, що стояв за бабами, став розпихати бабів, щоби протовпитися до бранок. Чалий махнув рукою і в ту мить навкруги місця під шибеницею станув кордон і блиснуло сто шабель. Коли так козаки стояли мурем з добутими шаблями, Чалий скочив з коня, добув запоясника, при-[illegible] порозтинав пута до дівчини і [illegible] мою. Голий порозтинав пута ключниці і двірських дівок.

— Ви також хочете вертати до Немирова? — Чалий спитав ключницю і дівки, — бо доси жадна з вас пари не пустила з рота і я не знаю, що ви воліли би: вертати до своїх панів, чи лишитися тут з парубками?

— Спитай парубків, — промовила ключниця, — чи потому лишать мене живу. Як хочуть вбити, то возьми мене з собою.

— А ви, дівки? — Чалий спитав.

— Ми? — відповіла одна. — Ті парубки наша віра. Між ними нам нічого боятися. Як вони йдуть на Запороже і хочуть взяти нас з собою, то ми хиба дурні булиби вертати до панів... до гіркої панщини і поневірки.

Чалий вискочив на коня, станув на його хребті і переповів се, що сказали ключниця і дівки.

— Дівки нехай лишаться, кривди їм від нас не буде, — відповів один парубок. — Ключницю, ту стару відьму завезти гетьманови. Він ласий на жінки. Але панянки, ні її мами не рухай! Вони наші. Як возьмеш, то відібємо, хочби прийшлося гнати за тобою аж до самого Немирова!

— А я вам кажу, — Чалий відповів — що тут дівчину і її маму дістанете хиба по моїм трупі! Як не хочете напитати собі біди, то не йдіть за мною на Немирів, але боржій в противну сторону. Я вас не займаю. Але не гадайте, що гетьман простить вам. Як його війско прийде сюди, то помилування вам не буде. Ні вам, ні вашим батькам, мамам і сестрам. І дітий ваших, німих немовляток не пощадить. Замість гнати за одною дівкою, спасайте громаду.

По тій промові сотника баби й дівки метнулися до парубків, та стали образумляти їх, вимовно вигрожуючи пястуками. Чалий скочив з коня і з жахом відскочив взад. То Курчинська припала йому до ніг і стала дякувати, цілуючи його чоботи.

— Ти, бабо, вдурилась! — крикнув.

— Я мушу подякувати тобі, що ти спас мене й мою Зосю. Благаю тебе, не поступися. Як будуть нас відбивати, вирубай нас шаблями відси.

— Подякуєш, як вже будеш дома, — Чалий відповів. — Дякуючи, дякуй по людськи, або цілком не дякуй. У нас нема тої звички, щоби баба лизала чоботи хлопа.

— Тут все ще в небезпеці, — мамуня шепнула до доньки. — Треба його піддержувати в його намірі, розпалюючи його кров. Подякуй ти йому і проси, щоби не поступився тим зьвірам. Поцілуй його в писок. Як вже будеш дома, то сполочеш і вмиєш золотою та віхтьом.

— Не сердься, козаче, — Зоська промовила, приступаючи до Чалого. — Надія ратунку помішала мамі розум, отже вона не знає, як поводитися з таким лицарем. Я тобі подякую так, як мені каже мій здоровий розум і моє серце. Подякую тобі як завдаток, щоби ти знав, яка буде моя дяка, коли вже буду в моїй немирівській хаті.

(Дальше буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

УКРАЇНСЬКІ ЛІКАРІ В АМЕРИЦІ.

Др. К. Д. Білик, 120 E. 34th St., New York, N. Y. Phone: Caledonia 9014.
Др. С. Грицевецький, 2403 W. Chicago Ave., Chicago. Phone: West 1140.
Др. Е. Лаврішин, 280 E. Federal St., Youngstown, O. Phone: 30642.
Др. А. Т. Кібзей, 11963 Jos. Campau Ave., Detroit. Phone: Arlington 2064.
Др. І. Кульчицький, 425 Pittston Ave., Scranton, Pa. Phone: 1553.
Др. [illegible], [illegible] Cottage Grove Av., Chicago. Chesterfield 0029.
Др. [illegible], [illegible] Milwaukee Ave. Chicago. Phone: Humboldt 6764
Др. [illegible], [illegible], New York, N. Y. Phone: Lexington 4017.

Lehigh Valley Railroad
EXCURSIONS
MAUCH CHUNK
"The Switzerland of America"
в Неділю, червня 28-го
і в Суботу, липня 4-го.
$2.40 ЗВОРОТНИЙ БІЛЕТ
Білети добрі лишень на прогульковім трені.
Час Eastern Standard.
Лиш. Ню Йорк 7.37 A. M. (Hudson Terminal only). Лиш. Джерзи Сити 7.50 A. M. (Exchange Place Station). Лиш. Нюарк 8.20 A. M. (Elizabeth i Meeker Aves.). Прогульковий трен вертаеся з Mauch Chunk 5. P. M.
WILKES BARRE I SCRANTON
в Неділю, червня 28-го.
$3.60 ЗВОРОТНИЙ БІЛЕТ
Білети добрі лишень на прогульковім трені.
Лиш. Ню Йорк 11.40 P. M. Субота (Hudson Terminal only). Лиш. Jersey City 11.55 P. M. Суб. (Exchange Place Station). Лиш. Newark 12.25 A. M. Нед. (Elizabeth i Meeker Avs.) Прогульк. трен вертаеся з Scranton (Laurel Line) 6.00 P. M. з Wilkes Barre, 6.50 P. M.
Тикети до набуття в Exchange Place або Journal Square. Телефон Інформаційного Бюра Montgomery 7900.

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР
ДР. К. Д. БІЛИК
20 E. 34th St., NEW YORK, N. Y.
Тел. Caledonia 9014
Недуги мужчин, женщин і дітий.
Урядові години: від 9. до 10. рано, від 5.30 до 7.30 вечером.

МУЩИНИ І ЖЕНЩИНИ
Острі і Хронічні Слабости лічимо після найновійших метод. Нема ріжниці як небезпечна хороба, або як довго хоруете, я можу помочи Вам.
Помагаю скоро в хоробах нервових, шкірних, кровних, ниркових, мочевих, ревматизмових, гемороїди, кишкових. Оплатни [illegible].
Порада і оглядини даром.
Dr. L. ZINS
110 E. 16th ST., NEW YORK, N. Y.
межи 4th Ave. і Irvington Place
Специяліста від 25 літ.
Години: Денно 9 рано до 8. вечер; в неділі від 9 рано до 4. пополудни.

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕНТИСТ
ДР. Г. Т. СКЕГАР,
2351 WEST CHICAGO AVENUE, CHICAGO, ILL.
Години: 1—5 і 7—9 P. M.
Обслуга совісна. Tel. West 1460

DR. M. SMITH
16 EAST 7th STREET, NEW YORK
Tel. Orchard 6072
коло церкви св. Юрія.
Говорить по українськи.
Лічить успішно недуги мущин, жінщин і дітий.
Наймодернійші електричні апарати.

ДР. Б. ГОГЕНБЕРГ
специяліст зі старого краю. Лічить недуги мущин і женщин, як внутрішні так і [illegible] всякі операції. Дає недужим безплатну пораду.
DR. B. HOHENBERG
203 EAST 13th STREET
близько 3-ої Ави
NEW YORK, N. Y.
Години офісові щоденно від 9-ої рано до 8-ої вечер.
Tel. Stuyvesant 4032

ТВОРИ ТЕАТРАЛЬНІ
ЗА СИРОТОЮ БОГ З КАЛИТОЮ, образ драматичний з життя народа зі співами на 6 актах (14 осіб) 25 ц.
СЕМЕ НЕ КРАДИ, сумна комедія в одній хаті (9 осіб)..........15 ц.
СИРОТИ, образ драматичний в 4 актах зі співами (12 осіб)........35 ц.
[illegible]

ФАРМИ!

ДУЖЕ ДОБРА НАГОДА для скорого купця, фарма одна миля від міста, школа при фармі, 185 акрів землі, 120, орної землі а решта пасовисько і ліс, сад, ріка, дім 10 кімнат, вода в домі, велика стодола, сайло, інші будинки все в добрім стані, 22 корови, бугай, 3 гарні коні, 200 курий, 20 гусий, качки, вся потрібна машинерія і посів, приносить добрий дохід. Ціна $8,000, готівкою $3,[illegible]0.

Конфекшинері штор приносячий добрий прихід, дім і земля, сад, при стації, 150 курий, корова. Ціна $3,000, готівкою половина.

M. PISARKO,
116 E. 7th St., New York City.

ФАРМИ! ФАРМИ!

Фарма 90 акрів, 40 акрів засіяної кукурузою, 20 сіна, 30 гарного ліса, дім 8 кімнат, велика стодола, сайло, 3 курники, 10 коров, 5 ялівок, 1 кінь, 600 курий, фарма в самім малім місточку, 9 миль від Плейнфілд, за молоко місячно приходить $200. Ціна $4,900, готівкою $2.500.

Фарма 29 акрів в самім місточку, де є склепи, школа і церква, 20 акрів чистої землі, 9 ліса, великий сад, дім 11 кімнат, стодола, 2 курники, гарадж, в гарній місцевости. Ціна $2,300, готівкою $1.500. **FR. FILANOWSKY, 103½ St. Mark's Pl., E. 8th St., близько 1-ої Evn., New York City.**

НА ПРОДАЖ фарма, 98 акрів, 15 акрів грубого ліса і пасовиско, решта під управою, дім на 9 кімнат, вода в домі, 6 коров, 2 ялівки, 2 телят, 1 бугай, 2 безроги, много курий, качок і цісарки, 4 коні, 2 бані, спіжарка на знаряди, всяка машинерія, школа і склеп при фармі, 3 милі до місточка, 9 до великого міста. Ціна $3,500, готівкою $2000, решта на сплати по $100 на рік. Голоситися до: 141-46

NYCK RUZYCKY,
4 Columbus Ave., Amsterdam, N. Y.

НА ПРОДАЖ або в заміну за дім 63 акрів фарма з інвентаром або без інвентара. Близько фабрик. Голоситься як найскорше до: 143-44

STANLEY NYCZAY
Staffordville, Conn.

НА ПРОДАЖ ФАРМА 34 акрів, 10 акрів під управою, решта ліс і пасовиско, великий дім 5 кімнат, нова стодола, курник, 2 корови, 1 кінь, 40 курий, форд авто в добрім стані, ріжні фармерські знаряди, 5 хвиль до школи, 5 миль до промислового міста, 1½ милі від стейтової дороги, фарма засіяна, близько сусіди. Добра нагода для молодих людий. Продається дешево. Голоситися до властителя:

PETER KORZEVICH,
R. F. D. 3, Stafford Springs, Conn. 43-4,7-8

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1926.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах **примірників, є найліпшим** посередником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошенне до калєндаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, **зваживши**, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень та середна на окладинці по $35.00. Хто хотівби в своїм оголошенню поміститии також і фотографію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотографії то значить, що його оголошенне буде о стільки дорозше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотографії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 15. серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безусловно не будуть друкуватися.

Фотографії братств і товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які суть при відділах У. Н. Союза (если який кружок, співацьке товариство і т. п. не єсть при відділі У. Н. **Союза**, таких після ухвали не буде поміщуватись у календари), хотілиб аби їх фотографії були поміщені в календари на 1926 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 31. липня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотографією чек або моні-ордер виписаний на імя „Свободи", на суму $10.00. Сі гроші ужиється на покритте коштів виготовлення з фотографії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотографії мусять бути добре опаковані.

Вс. письма належить адресувати:

„SVOBODA"
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ВЕСЕЛИЙ КУТИК

ЗУБ ЗА ЗУБ.

Молодий король африканської країни Абисинії став видавати закони, які цілком відповідали засаді: зуб за зуб, око за око.

Приключилося, що один чоловік, спадаючи з високого дерева, впав на другого, що стояв під деревом, і забив його на місци.

Тоді родина забитого пішла на скаргу до короля. Король розгнівався і сказав:

„Виновник мусить понести смерть і то в той сам спосіб, що ваш кревняк. Один з вас мусить вилізти на дерево і кинутися в низ на виновника".

Кревні розійшлися домів і, як кажуть, ніхто не настав на виконання засуду.

$295 Купить цілий дім!

B ISELIN, N. J.
$2950 ПОВНА ЦІНА
$295 А НЕ БІЛЬШЕ
Решта місячно як рент
КУПИТЬ цілком новий з 4 кімнат і купальнею Домик, пивниця, всі прибори до купання, гез, електрика, вода, лоти 40x100, 1½ блока від стації; 45 хвиль від міста; головна лінія Пенсилв. колії. Будівниче Позичкове Тов. в Ісeлін помагає членам дістати позички на малі сплати. — Пишіть або приходіть.
Офіс отворений до 6. вечер денно.
SUBURBAN HOMES
Suite 93, 180 Broadway, N. Y.

ВСЯЧИНА.

НАЙБІЛЬШЕ ОЗЕРО НА СВІТІ.

Найглибше озеро на світі, це Байкальське озеро, далеко в Сибірі. Вода в ньому солодка. Найбільша глибина виносить 1.500 метрів, отже глибше як Північне і Балтійське море. Байкальське озеро цікаве також спеціяльною фавною (звіринний світ). Є в ньому риби, подібні до родів риб, які вже давно вигинули. Є це правдоподібно останки з того часу, коли Сибір мала тропічний (горячий) клімат. Та найцікавійше, що в Байкальському озері є порода морських **тюленів** (морський пес), що звичайно жиють у морі. За те зовсім нема в Байкальському озері мушлів і слимаків. Жиє там губка, така тверда, що вживають її до вигладжування шорстких предметів.

МАГНЕТИЧНІ ГОРИ.

В старинних легендах говориться про магнетичні гори, які нищать кораблі, котрі наближаються до них: притягають до себе всі цвяхи і корабельні дошки розлітаються. Хоч такі гори, щоби мали аж таку магнетичну силу, належать до царства казок, всетаки є на світі гори, які в части складаються з магнетичного заліза. Такі гори, що правда невеликі, є на Ельбі, і Сан Домінго. Але більша магнетична гора є в західній Австралії. Називається Мавнт Левіятан, є стіжковатої форми, висота її яких 60 метрів а простір основи 400 метрів. Тому що гора ця складається майже виключно з магнетичного заліза, то можна її дійсно назвати магнетичною горою, хоч не витягає цвяхів з черевиків.

ЛЮКСУС У ДАВНИХ ЧАСАХ.

Перша Наполеонова жінка, цісарева Жозефіна визначалась небувалим люксусом в одягах. Її гардероба складалася раз рівночасно з 700 нових одягів, 250 капелюхів і 520 пар черевиків. Який це люксус, а таки її перевисшила російська цісарева Єлисавета. Вона підчас пожежі в Москві втратила не меньше як чотири тисячі одягів!

ПРОДУКЦІЯ КНИЖКИ.

Орган бернської конвенції „Le droit d'auteur" (авторське право) приносить незвичайно цікаву статистику повоєнних видань. З неї виходить, що у Німеччині, Італії та Франції число видань по війні значно зменшилося. Натомісць піднесли дуже значно свої видання Англія, Норвеґія і Данія та Голяндія. Зєд. Держави ще не дійшли у видавництвах до передвоєнної норми. В 1914 р. появилось там 12,070 видань, а в 1923 р. появилось ледви 8.873. У соперництві, яке велося на тому полі між Зединеними Державами і Англією, ця остання побідила. В 1923 р. осягнула Англія цифру 12.247 видавництв, підчас коли в 1914 р. не дорівнувала Зединеним Державам, бо осягнула ледви цифру 11.537 видань. Найбільше підупав видавничий рух у Німеччині. В 1923 р. вийшло там у світ лише 5.125 видавництв. Франція 1923 р. у порівнанню з 1922 р. дає цифру занепаду 173 видань. Замітна обставина, що читаюча публика найменше інтересується чисто воєнною літературою як спомини, мемуари і пр. В Італії зменшилося не тільки число книжкових видань, але й музичних, за те зросло число ґазет.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ПОШУКУЮ Івана Івачевського з села Сухоставу, пов. Копичинці. Хтоби про него знав, або він сам, прошу ласкаво зголоситись на сю адресу: **DANIEL NAPADY, 422 East 18th Street, New York City.** 143-44

ПОШУКУЮ Івана Кушнера зі села Новосілка, пов. Підгайці. Хтоби про него знав, або він сам, прошу ласкаво зголоситися на сю адресу: **DANIEL NAPADY, 422 East 18th Street, New York City.** 143-44

ПРОДАЄСЯ реставрант, рідкий случай стати спільником або набути його для доброго чоловіка з невеликим капіталом $1500. — Гарне і оброблене місце приносяче в рік $10.000. **GEO. SLOWASHEWICZ, 1219 Atlantic Ave., Atlantic City, N. J.** 143-45

20-ФАМІЛІЙНИЙ ДІМ в Ню Йорку. Три кімнати на фамілію, горяча вода. Рент 5.100, ціна 29.000, готівкою 5,000. 141-44
S. KOWBASNIUK,
244 Avenue A, cor. 15th Street, New York, N. Y.

НАЙБІЛЬШИЙ УКР. СКЛАД РЕКОРДІВ У ФИЛАДЕЛФІЇ, ПА.
На складі маємо українські і російські рекорди Бронсвік, Віктор, Коломбія і Одеон, як також українські і російські рольки на пяно. 135—
MIZNARODNY BAZAR
703 Fairmount Ave., Philadelphia, Pa.

НА ПРОДАЖ гросерня, кенди і делікатесен штор дуже дешево з причини виїзду, мусить бути проданий до 1. липня. Голоситися під ч. 141-46
326 JOHNSTON AVENUE,
JERSEY CITY, N. J.

КРАВЕЦЬКИЙ ШТОР на продаж. Дуже добре місце для українського кравця, межи своїми людьми, на бизнесовій улици. Голоситись у барбера під ч. **122 E. 7th ST., NEW YORK CITY.** 142-44

БАЧНІСТЬ КРАЯНИ! краянки з Ню Йорку, Ню Джерзи і Пенсилванії, хто небудь з Вас на серіо хоче поліпшити свій добробут, нехай пише по дарові пояснення до:
A. Czech, 128 S. 4th St., Reading, Pa.

ЯК ХОЧЕТЕ КУПИТИ АБО ПРОДАТИ дім, бизнес або фарму, як хочете переслати гроші долярами до своїх кревних або залагодити якунебудь правну справу так прошу удатися до:
WALTER KOSTETSKI
Business and Real Estate Broker,
4309 Germantown Ave., Phila., Pa.

ТОРГОВЕЛЬНА ШКОЛА одинока на українській мові в Америці, поділена на 5 лекцій. Дуже приступна, для кождого потрібна хто думає про бизнес. Лиш той, що має гроші до страчення, тої книжки не купить. А Ви, — лиш один доляр вложіть в коверту і адресуйте: **SICHOWY BAZAR, 34 E. 7th St., New York, N. Y.** 143-45

ВЛАСТИТЕЛІ АВТОМОБІЛІВ.
Чи Ви розумієте, що за кождим разом, коли наповняєте авто газоліною, можете стратити накривку на газовім тенку.
Тисячі тратять їх а наслідок: порох і бруд дістається в середину і нищить вакум тинк, карбурейтор і мотор.
Усуньте можливість утрачення накривки на гезовім тенку купуючи наш Safety Chain Locks.
Висилаємо по отриманню 60 цнт. Замовіть один днесь бо можете стратити накривку завтра. 143-44
Потрібно здібних агентів.
NWTCO, Box 320, Fitchburg, Mass.

ВАЖНЕ ДЛЯ НАШИХ РОДИМЦІВ
Подаємо до відома всім нашим Родимцям, що відтворилисьмо
ШКОЛУ ДЕТЕКТИВІВ.
В школі сій кождий охочий мущина і кожда охоча женщина буде могла вивучитися і стати детективом, а кромі сего буде подаватися в школі наука про американські правила та ріжні американські життєві обставини і вимоги. Для вигоди учащаючих школа буде провадитися вечерами. Основателі і зарядці школи суть: І. Ніколас, предс.; М. Попіль, заст. предс.; Л. Голуб, секр. і кас. Родимці не пропускайте сеї рідкої нагоди, бо вона не все трафляєся. По близші інформації пишіть або приходіть особисто на адресу: 142-44
COMMERCIAL DETECTIVE SCHOOL,
942 Broad St., Newark, N. J.

ГОРОСКОП

Коли хочете бути щасливі, не мати клопотів, коли хочете дізнатися про богато цікавих таємниць, бути звісним магіком, пишіть сейчас по гороскоп або астрольогічну ворожбу долі. На пересилку гороскопу і циркулярів залучіть 4 ц. марками: **Universal Sale House, 1686 Ave. A., New York City.**

КОЛИ ЦІЛИЙ СВІТ СПИТЬ, тільки Ти спати не годен, бо терпиш на ріжні долегливости, як: катар желудка, кишок, голови, ух, очий, або носа, хороби легких, горла, хронічний кашель, нервовість, нечиста кров, на весняні прищі, дзьоби, вуграки, плями, лишаї, лупячуся шкіру, або волоса на лици, руках і тілі, наліг пиянства, куреня або жуття тютюну, заживання табаки, на воле, солітра, астму, валента, хронічне затвердженне, сиве волося, звялі груди, хочете мати буйне, полискуюче або кучеряве волося, не трівожтеся, бо наші правдиві средства тисячам дали поміч і Вас не заведуть. Зголосіться, або пишіть долучаючи 2-центову марку по пораду і цінник даром до: **WRUBLEWSKYJ N. N., 180 Ave. C, New York.**

Катальоґ Книгарні „Свободи"

"SVOBODA", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

СЛІВЦЕ ДО НАШИХ ПОКУПЦІВ

Хто більше читає той більше знає.

Се вже неоспоримий факт, що народи, які сьогодня стоять висше культурно, завдячують се просвіті, — і читанню книжок. Вони не жаліли гроша на піддержане своєї літератури, не жаліли часу на читаніе книжок, не дивились обоятно на просвітні потреби. Не диво отже, що й піднеслись висше від инших народів. — Нам треба памятати се, що й вони колись стояли низше, тому перед нами так само отворена дорога до більшого поступу як у них. До сього не запізно. Одначе сього ми потребуємо зараз, а не колись. На світі красше стане, если народи будуть меньше більше одинаково стояти культурно і просвітно, бо тоді один буде мусів другого рівно трактувати. Читайте отже книжки і то читайте найбільше, а будучність перед Вами.

ДЕ СВІДОМІСТЬ, ПРОСВІТА, ПОСТОЯННІСТЬ — ТАМ СИЛА!

Всі члени Українського Народного Союза повинні памятати при купні книжок, що весь прихід з книгарні „Свободи" остається в їх організації, себто в руках самих членів та членкинь У. Н. Союза.

Товариства, Братства й Сестрицтва Українського Народного Союза повинні памятати при замовлюванню книжок і друкарських робіт, що, замовляючи сі книжки й роботи в друкарні „Свободи", дають заробляти своїй власній організації, себто збогачують самих членів та членкинь У. Н. Союза.

† **Коротка Історія Козаччини**, нап. проф. Володимир Антонович, із переднім словом про життє та діяльність Антоновича, із портретом автора, образами гетьманів, картою України і увагами д-ра Мирона Кордуби, друге видане ... 65
Коротка Історія Руси до зруйновання Запорожської Січи ... 10
† **Коротка Історія України** (з богатьома малюнками і мапами) Івана Крипякевича, опр. ... 50
• **Короткий огляд українського письменства** від 11-го до 18-го століття, Ост. Макарушки ... 30
† **Короткий підручник до науки німецької** [illegible] ... 15
† **Кость** [illegible], останній лицарь Запорожжя, історичне оповідання А. Кащенка, видание 3-те ... 20
• **Кровавий шлях** (Шерльок Гольмс) в 2-ох частях, К. Дойля ... 60
• **Кроваві діяманти**, новочасний роман, написав Фон Ром ... 35
† **Кум та Гриць**, оповідання В. Винниченка ... 10
• **Культура, національність та асиміляція**, П. Понятенки ... 30
† **Летючий корабель**, українська народна казка (зі збірника І. Рудченка), з 5-ма малюнками Ю. Магалевського ... 10
Лис Микита. З німецького перекл. Ів. Франко ... 50
• **Листи з криса** й инші оповідання ... 25
1. **Лист шинкаря до Люцифера і відповідь**, 2. Про алькоголь ... 10
† **Літературні характеристики українських письменників**, I. Іван Франко (поезія), нап. Антін Крушельницький, опр. ... 1.25
† **Літературні характеристики українських письменників**, II. Маркіян Шашкевич, з ілюстраціями, нап. Богдан Лепкий, брош. 35, опр. ... 50
† **Літопис української революції**, матеріяли і документи, Ф. Доценко ... 3.00
† **Люборацька**, повість Ю. Федьковича, вредаг. В. Верниволя, брош. 20, опр. ... 30
† **Люборацькі**, сімейна хроніка, А. Свидницького, в оправі ... 1.50
† **Людина**, опис будови людського тіла для шкіл та самоосвіти, з багатьома малюнками та барвною таблицею, нап. др. Ів. Раковський ... 25
Любові і [illegible] оповідання, Степана Костіва ... 25
Марта Борецька, історичне оповідання ... 25
• **Маруся**, повість Гр. Кв. Основяненка ... 25
1. **Маска**, 2. **Краса**, оповідання А. Чехова ... 10
† **Математика**, практичні поради з аритметики та геометрії, Ів. Андрущенка, опр. ... 50
† **Малахолійний валець**, новеля Ольги Кобилянської ... 20
[illegible] І. К. ... 15

• **Микола Джеря**, повість Івана Нечуя Левицького, з ілюстраціями Е. Турбацького ... 60
• **Місяць свідок** і другі оповідання ... 20
• **Молодий вік**, оповідання для молодіжи, Кн. 1 ... 40
• **Молода Україна**. Провідні ідеї і епізоди—продовженне праці Івана Франка ... 60
† **Монт-Оріоль**, роман, Г. де Мопасон, пер. М. Шраг. Два томи ... 80
† **На білих скалах**, повість Анатоля Франса, переклав Ів. Галущинський ... 65
Навернений грішник, оповідання, Б. Пруса ... 20
† **Назва України**, з картами, нап. С. Шелухін ... 10
† **На зелених горах**, збірка поезій, О. Олеся ... 15
† **На воді**, оповідання, Г. де Мопасан, переклав М. Шраг ... 35
† **Найкрасші загадки і забавки для старих і молодих** ... 20
Напад на Січ, оповідання, Данила Мордовця, і **Павло Полуботок**, поема Ст. Руданського ... 5
• **Наречена**, оповідання. Георгія Г. Чулкова ... 15
† **Нарис римської історії**, нап. К. Лоський ... 60
† **Народний Декляматор**, з переднім словом і вступними замітками, 107 ріжних віршів, опр. 1.25
• **Народні казки** ч. 1 ... 20
• **Народні казки** ч. 2 ... 20
• **На стрічу сонцю золотому**, повість Марії Колцуняк ... 50
† **Наука природи**, вступні відомости на І. клясу гимназіяльну та для народніх шкіл, нап. Поль Бер, переклад з французької мови під редакцією Т. Губенка, з 183 малюнками ... 35
• **Наука про управу землі**, М. М. Белегая ... 1.00
• **На фінях любови** (поезії); **Опир** (галицька легенда), нап. І. Мулярчик ... 10
† **Національне відродження австро-угорських Українців** (1772—1880 рр.), Вол. Гнатюка ... 25
† **Начерк історії української літератури**, написав Богдан Лепкий, книжка І і II., брош. 2.00, опр. ... 2.75
† **Начерк соціольоґії**, нап. проф. др. Тома Ахеліс, пер. Якименко. В додатку: Понятте соціольоґії по Зіммелю ... 20
• **Начерк стилістики, поетики і реторики**, др. Конст. Лучаковського ... 40
На чужині, оповідання за ріжні пригоди в чужім краю, Івана Спілки ... 15
• **Наша рідна мова, географія України і характер Українця, Поляка і Москаля**. Написав проф. М. Возняк ... 10
† **Наші казки**, з образками ... 20
† **Не до пари**, Панська воля, Максим Грімач, Отець Андрій, Два сини, Данило Гурч, народні оповідання Марка Вовчка ... 20

† **Незвичайний злодій**, дитективний роман, нап. М. Старк ... 85
• **Незвичайні пригоди Матія Сандорфа**, повість в 2-ох томах, Ю. Верного ... 2.80
† **Некультурна**, новеля Ольги Кобилянської ... 20
• **Не любо — не слухай, брехать не мішай**, Т. Безшляха ... 20
• **Не піддавайся біді**, оповідання з селянського життя, др. А. Чайковського ... 25
• **Не родися красний, але щасний** ... 20
• **Не-читальник**, Л. Мартовича ... 40
† **Німецька селянська війна**, Фридриха Енгельса (переклав з нім. В. Левицький) ... 40
† **Німецько-український словар** (кишеньковий) 65
† **Новелі**, Кн. І., Юрія Сірого ... 70
† **Образки з громадського і письменського розвитку Русинів** („Спомини з мого життя"), нап. Олександер Барвінський, в двох частях; перша часть з 10 портретами і двома картинами, друга часть з 12 портретами і 13 картинами ... 2.00
† **Огляд бувальщини українського народа**, переповів В. Андрієнко, з 40 образцями і 3 мапками ... 20
† **Огляд історії України**, І. Крипякевича, опр. ... 50
† **Огляд території України**, після д-ра С. Рудницького написав Петро Франко ... 10
Огонь на услугах чоловіка, (3 ілюстрації). — Становище пяниці. — Янко Музика. — Свинячий син. — Дні нашої слави і недолі ... 15
• **О дванайцяти таблицях**, оповідання після народних казок ... 25
• **Олюнька**, оповід. з життя ходачкової шляхти в 2-ох томах, др. А. Чайковського ... 80
Оповідання з військового життя і инші ... 15
• **Оповідання про сорок розбійників** ... 20
Оповідання Олекси Стороженка ... 15
Оповідання Пантелеймона Куліша ... 15
• **Оповідання про заздрих богів**, Мих. Драгоманова ... 10
• **Опришок** і другі оповідання ... 20
† **Орися, Дівоче серце, Січові гості**, оповідання П. Куліша ... 20
† **Осаул Підкова**, оповідання, В. Будзиновського ... 60
† **От собі казочки**, нап. Рудиярд Кіплінг, пер. В. Ткачкевич, з двома образк., брош. 20, опр. ... 30
† **От собі сторійки**, нап. Рудиярд Кіплінг, переклав Вас. Ткачкевич, з трьома образцями, брош. 35, опр. ... 50
† **Паки й паки** (про нашу літературну мову) М. Левицького ... 20
† **Пан Потоцький**, оповідання ... 15
• **Панські жарти**, поема з останніх часів панщини, Ів. Франка ... 40
† **Панна де Мопен**, роман, Т. Готіє, пер. М. Шраг, два томи ... 1.25
• **Папа чи Христос**, Ілії М. Глови ... 60
• **Пачкар**, оповідання, Б. Лепкого ... 10
Перед осуд народа. „Нечесть" між „чеснотою", нап. др. Семен Демидчук ... 20
† **Перезва**, вірші В. Валентина ... 10
† **Перехресні стежки**, повість Ів. Франка, опр. 2.00
† **Перли міжнародного красного письменства** (Серія англійських клясиків, ч. І. Чарльс Дікенс: Сверщок на печі, домашня казка, з біографією автора) ... 40
† **Писання Богдана Лепкого**, з портретом автора і з нарисом його літературної діяльности, написаним Вас. Верниволею. Том І. Вірші, том II. Проза. В пол. оправі ... 5.50
• [illegible], Евгена Єлачича ... 15
† **Під Корсунем**, історична повість А. Кащенка, видання 3-те ... 45
† **Під одну булаву**, історичне оповідання, Вяч. Будзиновського ... 60
• **Під прапором свободи**, вибір патріотичних деклямацій ... 30
• **Підручник двоколісних образів, як оперувати машинами і їх сполученнями**, Юр. Костура ... 75
• **Під шум млинських колес**, оповідання в 2-ох частях, В. Держируки ... 20
† **Пісні щирої любови**, поезії Марка Скритого ... 50
† **Поганий день Василя Івановича**, оповідання Д. Мамина-Сібіряк, пер. Є. Вировий, з малюнками Ю. Магалевського, видання 4-те ... 10
[illegible] ... 10

† **Поезії О. Олеся** ... 50
† **Поза межами болю**, картина з безодні, нап. Осип Турянський ... 60
† **Полонений на Кавказі**, нап. гр. Толстой, правдива подія з російського, брош. 20, опр. ... 30
† **Попович Ясат, Правда та неправда**, українські народні казки (зі збірника І. Рудченка), з 9-ма малюнками Ю. Магалевського ... 10
• **Порадник для женщин, що хочуть бути здоровими** ... 15
• **Порадник для залюблених або Як писати любовні листи** ... 35
Порадник лікарський ... 20
† **Початкова географія для народніх шкіл**, з багатьома малюнками і картою, написав Степан Рудницький, брош. 60, опр. ... 75
Починок, оповідання, Б. Лепкого ... 15
• **Порадник лікарський**, написав Др. Силвестер Дрималик. Сторін 288 ... 2.00
• **Поміж ворогами**, незвичайно інтересна повість І. Левицького ... 60
При битій дорозі, оповідання з часів війни, написав М. Струтинський ... 85
• **Пригода Гука**, незвичайно займаюча повість славного американського автора М. Твейна ... 75
• **Пригоди наймолодшого брата**, В. Гнатюка ... 15
† **Пригоди статечної миші**, нап. Д. Мамин-Сібіряк, видання 3-те, з малюнками художника М. Погрібняка ... 10
† **Приказки Евгена Гребінки**, з портретом автора й передмовою Б. Л. ... 20
• **Припізнений московський пашпорт**, оповідание, М. Твейна ... 10
• **Природна метода лічення** ... 15
• **Притча про садівника** та инші оповідання, Метислава Руса ... 40
† **Причепа**, повість Ів. Нечуя-Левицького, опр. 2.00
† **Причини аграрної революції на Україні і шляхи до розвязання аграрної справи**, інж. Мик. Байера ... 10
† **Про алькоголізм**, нап. Микола Чайковський, з 11 ілюстраціями ... 10
Про батька козацького Богдана Хмельницького. Написав Михайло Грушевський ... 30
• **Провідник**, практичний підручник до науки англійської мови ... 1.50
• **Про жіночу неволю в історичнім розвою**, Мих. Ганкевича ... 30
Промови, деклямації і желання на весілях, хрестинах і забавах ... 10
• **Про полові справи**, нап. др. Михайло Кос, четверте змінене видание, з образками ... 30
• **Пророцтва арабської цариці Михальди** ... 20
† **Про світ Божий**, бесіди по природознавству, Ю. Сірого ... 40
Проти алькоголю ... 20
† **Про тифи** — черевний, плямистий та поворотний (з малюнками), нап. др. Ст. Суховаченко ... 20
• **Про українських козаків, Татар та Турків**, М. Драгоманова ... 25
Про Христофа Колюмба та відкриття Америки (2 ілюстрації). — Закон не спинить пиянства, тільки виховання. — Ріп Ван Вінкель Вашінгтона Ірвінга. — Дні нашої слави і недолі ... 15
1. **Про Шевченкові твори**. 2. **Оферма**, оповідание з військового життя ... 20
† **Психольоґія**, з 14 образками в тексті, нап. др. Вільгельм Єрузалем, із шестого німецького видання за дозволом автора переклав Григорій Кичун ... 1.00

† **Психольоґія**, начерк науки про людську душу, нап. др. Іван Раковський, брош. ... 65
• **Птичка-червоногорличка** і инші оповідання, нап. Хрістоф фон Шмід, пер. Волод. Держирука ... 10
† **Пес Баскервілів**, дитективний роман, нап. Конан Дойл ... 85
• **Рай і поступ**, Мих. Драгоманова ... 40
• **Рахункова книжочка**, опр. ... 50
† **Революція в Росії** (від 1861 року до найновіших часів), Т. Ф-н. ... 15
† **Рись-мати, Брат і сестра в лісі**, українські народні казки (зі збірника І. Рудченка), з 8-ма малюнками Ю. Магалевського ... 10
† **Рідне письменство**, др. В. Сімовича ... 10
† **Рідне слово**, збірка новель і оповідань українських авторів ... 1.00
Різдвяна ніч (з 10 образками), Миколи Гоголя 20
• **Робінзон Крузо**, з образками ... 1.00
• **Розбишаки в** [illegible], оповідание для народу ... 10
• **Розбійник Кармелюк**, історичний роман в 6-ох томах, Мих. П. Старицького ... 2.40
• **Розмова Поляка з Русином**, веселий вірш, в котрім Русин висміває польську пиху ... 10
† **Розмова про недуги та здоровля**, нап. др. Вадим Зелінський ... 10
• **Розмова тверезого пияка Василя з горівкою**, нап. Мартин Гринишин ... 5
Росія й Україна, М. Михайленка ... 25
† **Рубають ліс**, повість Антона Крушельницького, опр. ... 2.00
† **Русалка й инші казки братів Ґріммів**, з ілюстраціями ... 20
† **Русалка**, оповідание Ганни Барвінок ... 20
† **Русь-Україна а Московщина-Росія**, історична політична розвідка, Льонгина Цегельського ... 40
• **Рухові забави і гри**, І. Боберського ... 30
† **Самостійна Україна Р. У. П.** ... 15
† **Самоуправа школярів**, нап. Йоганнес Геп, переклав Василь Мороз ... 60
† **Салямбо**, роман, Г. Фльобер, пер. В. Чорний. Три томи ... 1.10
† **Сафо**, роман, А. Доде, пер. В. Чорний ... 35
Світові байки в оповіданнях, Ст. Руданського ... 15
† **Своє життя**, розмова на біжучі теми, з малюнками, нап. Петро Тихий ... 25
• **Серед вічних снігів і ледів**, В. Лункевича (з російського переклав І. Галущинський) ... 30
Свято весни. — Ворог між нами. — Христос воскрес. — До часу збанок воду носить (2 ілюстр.) — Тополя (1 ілюстр.). — Мати. — На Великдень. — Старинний звичай. — Дні нашої слави і недолі ... 20
1. **Серце не навчити**. — 2. **Побратими**. — 3. **Вістун**. Оповідания ... 10
† **Сестра, Козачка, Чумак**, народні оповідания Марка Вовчка ... 20
† **Сила і краса**, повість, В. Винниченка і Як баба Горпулиха зробила страйк, оповідание, А. Граб-ка ... 25
† **Син України**, історична повість у трьох частинах, з ілюстраціями та мапою, сюжет, опрацьовання та редакція Вал. Злотопольця, компонували Ігорь Федів та Вал. Злотополець, брош. 1.50, опр. ... 2.00
Сільська вчителька, оповідание Д. Чіамполього 10
• **Січовий підручник до рядових вправ „Впоряд"** 30
† **Скошений цвіт**, вимок з галицьких образків, повість Василя Барвінка (Володимира Барвінського), друге видание, із вступом Богдана Лепкого ... 75
† **Славні побратими**, історичне оповідание А. Кащенка, видание 5-те ... 20

ВКАЗІВКИ ДЛЯ ЗАМОВЛЯЮЧИХ КНИЖКИ: — Кождий замовляючий книжки повинен виписати виразно всі титули книжок, які йому подобались і обчислити загальну належитість за книжки. Гроші належить [illegible] або експресовий моні-ордер. Книжок на C. O. D. не висилається. Адреса замовляючого мусить бути написана як найдокладнійше. Мешкаючі по малих місцевостях повинні при замовленню книжок посилати 10 центів на реджістер. За незгублені книжки, коли замовляючий не прислав на реджістер 10 центів, книгарня не відповідає. — Замовлені книжки висилаємо відворотною почтою. Гроші належить посилати наперед.

ДЛЯ ТИХ, ЩО ХОТЯТЬ ЗАНЯТИСЬ РОЗПРОДАЖИЮ КНИЖОК, ДАЄМО ЗНАЧНИЙ ОПУСТ.

Гроші належить посилати на [illegible] експресовий моні-ордер на імя [illegible]